

KORDA SÁNDOR ÉS A MAGYAR NÉMAFILM

Szeptember 16-án lett volna hetven éves Korda Sándor, a világhírű magyar filmrendező. Angliában, Hollywoodban, Párizsban, Bécsben Sir Alexander Kordaként ismerték. De mi magyarok csak Korda Sándornak. Ő maga is magyarnak vallotta magát és szeretettel emlékezett vissza ifjúkorának pályakezdő éveire, amikor, mint a magyar némafilm úttörője, eljegyezte magát a filmművészettel. Sajnos, életútjának éppen ezt a szakaszát fedi mindmáig homály, holott Korda tehetsége voltaképpen magyarországi tevékenységével bontakozott ki.

A filmrendezés mesterségét Párizsban tanulta ki, utána hazajött és fiatalkorát meghaladó tudással és művészi koncepcióval kezdett murkához. Első önálló rendezése az 1915-ben készült »A tisztí kardbojt« Rajnay Gáborral, Gombaszögi Irénnel és Fehér Gyulával a főszerepben. Ezt követi a Sardou drámájából készült »Fehér éjszák« (Fedora), melyben Berky Lili, Kürthy György játszanak. Korda

nagyon szeretett e két művésszel dolgozni, s később még számos filmet forgattak együtt. A »Nagymama« óriási siker lesz. Ennek a forgatókönyvét már maga írja. Karinthy Frigyes és Sztrókay Kálmán forgatókönyve alapján rendezi meg 1917-ben a »Mágia« című filmet Lábass Juci, Várkonyi Mihály és Nyáray Antal főszereplésével.

A magyar filmközpont akkor Kolozsvárott volt, Janovics Jenő irányítása alatt. A kolozsvári színigazgatóból lett filmgyáros lassan minden film rendezését átengedi Kordának. A fiatal rendezőnek jó szeme van. Felfedezi a tehetségeket, de mellőzi a protekció által filmhez került »csillagokat«. Még arra is van ideje a filmrendezésen kívül, hogy filmszaklapot szerkeszsen és alapítson. Korda közben megvásárolta a Corvin filmgyárat és Pásztory Miklóssal közösen Budapesten fogott vállalkozásba. Jelentékeny alaptőkével részvénytársaságot hozott létre, a mai Hunnia őst. Itt első rendezése a »Szent

Gyárfás Dezső, Rátkay Márton és Szalkay Sándor a »Harrison és Barrison« című filmben

Péter esernyője» volt Rátkayval, Várkonyival, Huszár Pufival, Bartos Gyulával, majd a »Gólyakalifa« című Babits-mű filmrevitele. Ennek a forgatókönyvét Karinthy Frigyes írta Kordával s a főszerepet Beregi Oszkára bízta. 1917—1919 között tizenkét filmet rendezett, s mind siker, sőt nemzetközi siker lett. A már említettekén kívül »Harrison és Barrison«, »Faun« (Rajnay parádés szerepe), »Az aranyember«, »Mary Ann«, »Ave Caesar«, »Fehér rózsá«, »Yamata«, »Se ki se be«, és Heltai első filmrevitt műve a »111-es« Rajnayval, Kertész Dezsővel és Farkas Antóniával, akit később feleségül is vett.

1919-ben Korda Sándor mint direktórium tag részt vett a Tanácsköztársaság film-átszervező munkájában, egyike volt azoknak, akik aláírták a film- és mozi-szakma államosítását. Ezt a »bűnét« Hortyhék nem bocsátották meg neki soha. Emigrálni kényszerült, hogy külföldön fussa be — ma már a filmtörténet lapjaira került művészi pályáját.

Korda nemcsak nagyszerű filmekkel gazdagította filmművészetünket, hanem számos új művészt

Berky Lili és Kürthy György a »Mesék az írógépről« főszereplői

is felfedezett, akiből világhírű sztárok lettek. Az ő felfedezése Charles Laughton, Merle Oberon (második felesége), Robert Donat, Orson Welles, Sabu, sir Laurence Olivier, James Mason, Deborah Kerr, Alec Guinness, Vivien Leigh stb.

1956. január 22-én Londonban Kensington Gardens-i palotájában, hatvanhárom éves korában hunyt el.
PÁNCZÉL GYÖRGY

Haraszthy Hermin, Lenkeffy Ica és Somogyi Nusi az 1919-ben készített »Mary Ann« című filmben

